

Itte no knussel

Rik og barnløs satt Marte Svennerud, landhandlersken, på Svennerud gård og holdt bygdens tøiler i sin hånd.

Kunde folk betale, inndrev Marte Svennerud ubarmhjertig like til siste øre. Kunde de ikke betale, slo hun en strek over hele regnskapet.

«Itte no knussel!» sa Marte Svennerud.

Så hendte det like under jul at lærer Hansen døde, og enken satt igjen med syv uforsørgede – i rene armoden. Presten sendte liste rundt for å få penger til begravelsen – og til å betale husleien. Listen kom selvfølgelig først til Marte Svennerud. Den oppmerksomhet skyldte bygden henne. Men videre kom den heller aldri. Den gikk tilbake til presten med den påskrift:

Je bitaler itte no knussel
Marte Svennerud.

Hvor meget Marte Svennerud holdt på ikke å være knuslete, sparte hun alltid på d'en i Svennerud.

Det der kunde bare én i hele bygda ha skrevet – og det er Marte Svennerud,» sa presten – han satte et komma efter «bitaler».

Så lot Marte Svennerud spenne for – anbragte sin mektige person på baksætet – og fylte hele sluffen med små og store poser fra butikken, og så kjørte hun til lærer Hansens enke.

Hvis nogen efter den visitt hadde spurt lærer Hansens barn om hvordan det vakreste kvinnfolk i verden så ut, vilde de alle sammen ha forsikret at hun hadde tre haker og små lyseblå øine – sånn som Marte Svennerud.

Men lillejulaftens morgen gled lærer Hansens enke i kjellertrappen – falt ned og slo sig, så hun døde fra barneflokken sin nogen timer efter.

Presten hentet alle syv til prestegården og sammenkalte i hui og hast et møte av bygdens beste menn – hvortil først og fremst regnedes Marte Svennerud – for å høre om nogen var villig til å ta til sig et av lærer Hansens barn.

Møtet hadde ikke vart lenge før alle syv var anbragt. Bygdens hjertelag var stort.

Imens satt barna i prestegårdskjøkkenet og spilte gnav. «Det er best de får noget annet å tenke på, kryptet – og gnav er et uskyldig spill,» sa prestens husholderske. De hadde spist op alle rosinene de hadde fått å spille om. De satt og lyttet til stemmene inne i prestens kontor. De største skjønte godt hvad det dreiet sig om. Plutselig sa Nils, en liten lyslugget med gløgge øine og minst mulig til nese:

«Vi spiller om hvem som kommer til Marte Svennerud. Hun tar nok en av oss.» Spillet begynte. De var så spent som om det gjaldt livet. Å komme til Marte Svennerud var næsten som å komme like lukt i Paradis. Mikkell, den eldste, vant. Den yngste tok til å gråte: «Mei osså vil til Matte Fennerud!» Men gråten stanste bratt. Det gikk i døren til kontoret.

Marte Svennerud kom ut. Det var selvsagt at hun skulde velge først.

Hun satte sig ned og lot de små lyse øine vandre rundt på alle sammen. Én gang til – rundt på alle sammen. Hun stanste ved Nils.

«Namne ditt?» spurte hun. «Nils Ezekiel Hansen,» svarte gutten – ildrød av forventning. «Å gammel?» «Jeg fyller ti år den attende januar,» kom det kjapt.

«Vil du følge med til Svennerud og komme på butikken?»

«Ja takk,» brast det ut av Nils. Han strålte. Men så kom han til å se bort på Mikkell, som satt og svelgjet og svelgjet.

«Takk – men,» sa Nils.

«Nå? Har du kanskje itte løst?» Marte Svennerud hørtes støtt.

«Jo – men,» Nils skottet på ny bort på Mikkell.

«Nå? Å er'e me dei?» spurte Marte Svennerud – litt hvast.

«Jeg vilde nok gjerne – men – det var Mikkel som vant dig,» sa Nils fort.

«Å forslag?» spurte Marte Svennerud uforstående.

«Vi spilte om hvem som skulde komme til Svennerud. Og Mikkel vant.» Marte Svennerud drog på smilet.

«Så du spilte bort mig, du da Nils?»

«Ja, jeg gjorde nok det,» Nils hvisket og så skamfull ned.

«Åkken vann du da?»

«Ingen.» Nils så mer og mer ulykkelig ut.

«Stakkarn,» sa Marte Svennerud. «Åkken vant du da?» Hun vendte sig til en åtteåring med to lyse fletter. Hun blev blodrød. Vred sig hit og dit, og fikk møisommelig frem at hun heller ikke hadde vunnet noen.

«Var det berre han Mikkjel som vann, da?» spurte Marte Svennerud.

«Ja. For vi spilte ikke om andre enn dig,» hvisket Nils.

«Så. Åffer spilte dere itte om andre?» Marte Svenneruds øine tittet nysgjerrig ut av det runde lyserøde ansikt.

«For vi vilde helst være hos dig alle sammen,» svarte Nils.

«Jaså,» sa Marte Svennerud og så betenkt ut av vinduet. «Jaså,» sa hun engang til – hun knep munnen sammen, reiste sig bratt – og gikk uten å si mer. – Barna så på hverandre. De blev sittende ganske tause – i angst for at hun skulde være blitt sint og ikke vilde ha noen av dem.

Men Marte Svennerud gikk inn i kontoret og satte sig ned ved siden av presten. «Jeg tar alle sju. Itte no knussel,» sa hun myndig og klasket sin store hånd i bordet.

Da Marte Svennerud en stund efter kjørte ut av prestegården med sluffen stuvende full av unger, og bygdens gode menn satt i sine sleder og ventet – for efter gammel skikk å la Marte Svennerud kjøre først – trådte presten ned av trappen.

«Nu et hurra for Marte Svennerud,» ropte han og svingte i begeistring kalotten. Og da det hurra var slutt, svingte han den engang til.

«Engang til. Itte no knussel,» smilte presten.

Og hurra blev der ropt, så lenge den brede ryggen til Marte Svennerud var synlig fra prestegårdstrappen.